

BİR YILLIK ÇÖPÜ BİR KAVANOZA SIĞDIRMAK: ZERO WASTE

İTEF – İstanbul Uluslararası Edebiyat Festivali kapsamında Türkiye'ye gelecek olan, *Zero Waste Home* kitabıyla kitlesel bir harekete öncülük eden Bea Johnson ile Zero Waste akımına dair bir söyleşi gerçekleştirdik.

Çok satanlar listesinde yer alan kitabı *Zero Waste Home*, 22 dile çevrilen ve beş temel ilkesi "Reddet, Eksilt, Yeniden Kullan, Geri Dönüştür, Çürü" olan Bea Johnson, 8 Mayıs akşamı saat 19.15'te Fransız Kültür Merkezi'nde gerçekleşecek "Sıfır Atık Yaşam" söyleşisinde yer alacak.

Sıfır Atık (Zero Waste) yaşama geçiş sürecinden bize kısaca bahsedebilir misiniz? Bu akıma ilk geçiş yapan insanlardan birisiniz. Her şey nasıl başladı?

Yaklaşık olarak 12 yıl önce şehre yürüme veya bisiklet mesafesinde olmak için daha yakın bir kasabaya taşındık. Doğru evi bulmadan önce bir yıllığına bir apartman dairesini kiraladık. Yanımıza sadece gerçekten ihtiyacımız olan şeyleri aldık ve bu bir yıllık süreçte ne kadar az şeyle yaşarsan senin için gerçekten değerli olan şeylere daha fazla vakit ayırabildiğinin farkına vardık. Arkadaşlara, aileye, pikniklere daha fazla zaman ayırabildik. Sonrasında ekolojik sorunlar hakkında kitap okuyacak ve belgesel izleyecek vakit bulduk. Bu sorunların çocuklarımız için yarattığımız gelecek açısından beni ve eşimi çok üzdüğünü fark ettik. Bu, bizim değişimimizin arkasındaki gerçek motivasyon oldu.

Evde bu duruma çözüm ararken Sıfır Atık (Zero Waste) terimini buldum. Bu terim o zamanlarda sadece atık yönetimi uygulamalarında çok sınırlı olarak kullanılan bir terimdi. Terim ayrıca üretim dünyasında da kullanılmaktaydı. Ama evleri tanımlamak için kullanılan bir terim değildi. "Sıfır Atık" kelimesini gördüğümde bu bana bir amaç verdi. Bu konu hakkında hiçbir kitap, blog bulunmuyordu. Bu yüzden birçok şeyi denemem gerekti. Çok uç noktalara gittiğimiz oldu ancak sonunda dengeyi bulduk. Uzun dönemde yoğunlaşacağımız çözümü bu şekilde bulmuş olduk.

Peki, iki oğlunuz var. Onlar bu süreci nasıl karşıladı? Zorlandınız mı?

Sıfır Atık (Zero Waste) yaşam tarzı, hem evin içinde hem de evin dışında aldığımız kararlarla ilgili bir süreç. Ev içindeki tüketim ürünlerine karar veren kişi bir seçim yapar. Birincisi tüketmemek; ikincisi sadece gerekli olan şeyleri ikinci el olarak almak veya toptan alarak tüketim alışkanlığını değiştirmek. Bu tür kararları alan kişi ben olduğumdan evimizde Sıfır Atık (Zero Waste) yaşam tarzı hiç fark edilmedi. Altı aydır atıksız ve ambalajsız ürünler kullanıyorduk. O sırada yiyeceklerin açık olarak satıldığı bir okul gezisine katıldık. Oradaki bir öğretmen yiyecekleri toptan satın almanın neden faydalı olduğunu sordu. Ama oğlum hiçbir şey söylemedi. Orada öylece oturdu ve ben bunun çok çığınca bir şey olduğunu düşündüm. Ambalajsız ürünler almanın faydalarını biliyordu. Eve gittiğimizde ona arkadaşının evindeki ürünlerle bizim evdeki ürünler arasında bir fark olup olmadığını sordum. Hayır dedi. Ona ambalajsız ürünler kullandığımızı söyledim. O da "Yani?" dedi. Çocukların çok basit ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlar karşılandığı sürece mutlu olurlar. Onların ihtiyaçlarını karmaşık hale getiren ailelerdir. Satın alımları yapan onlardır. Çocuklar ise okula gitmeden önce yiyebilecekleri bir mısır gevreği olduğu sürece ve okuldan geldikten sonra yiyebileceği bir atıştırmalık olduğu sürece mutlu olurlar.

Gelecekte daha da iyi olacağını düşünüyorum. Çünkü çocuklarınız onlara daha iyi bir gelecek sunabilmek için neler yaptığınızı görmekten gurur duyacaklardır.

Umarım öyle olur. Geleceği şimdiden kestiremiyorum ve onların Sıfır Atık (Zero Waste) hayat tarzında yaşayıp yaşamayacaklarını bilmiyorum. Çünkü onlar bizim yaptığımız işin tamamen normal ve otomatik bir şekilde olduğunu düşünüyorlar. Tıpkı belirli bir dinin veya beslenme tarzının içine doğup bu doğrultuda yetişmek gibi. Bu konuları ancak evden ayrılıp, bağımsız bir yetişkin olduğunda düşünüyorsun. Bu yüzden her ne kadar onların Sıfır Atık (Zero Waste) hayat tarzında yaşayacaklarından emin olmasam da bir anne olarak bu şekilde yaşamaları için gerekli donanımı onlara verdiğimiz için rahat hissediyorum.

Kitap yazma fikri nasıl ortaya çıktı?

Biz çözüm bulabilmek için çok çaba harcadık. Daha önce söylediğim gibi çok uç noktalara gittiğimiz zamanlar oldu. Ama bir noktada eşime bulduğumuz bu çözümler üzerine bir blog yazmam gerektiğini söyledim. Eşim bunu yapmamamı tavsiye etti. Beni çok eleştireceklerini söyledi. Ama onu tanıyorum ve bulduğumuz çözümleri paylaşmanın her ikimiz açısından da çok önemli olduğunu biliyorum. Sonra bir yayıncı benimle iletişim kurdu. Bunun çok farklı bir okuyucu kitlesine ulaşmak için harika bir fırsat olduğunun farkına vardım. Ve şimdi kitap 22 dile çevrilmiş durumda. Sonuç olarak bu kitap, vermek istediğim mesajın bir blog'un yapamayacağı kadar geniş bir kitleye ulaşmasını sağladı.

Kitabınızın okurlarından nasıl yorumlar ve geri dönüşler alıyorsunuz?

Yorumların tamamı çok pozitif oldu. Birçok insan kitabı Sıfır Atık (Zero Waste)'ın İncil'i olarak tanımlıyor ve hayatlarını değiştiren bir rehber olduğunu söylüyor Aynı zamanda birçok e-posta alıyorum ve insanlar konferanslarıma gelip kitabın hayatlarını ne kadar değiştirdiklerini anlatıyorlar. Kitabı Makedoncaya çeviren kişi hayatında okuduğu en iyi kitap olduğunu söyledi.

Sıfır Atık (Zero Waste) ile ilgilenenlere bu akıma dair önerebileceğiniz kaynaklar var mı?

Aslında bütün çöprü bir yıl içinde sadece tek bir kavanoza sığdırmak düşünüldüğü kadar karmaşık bir iş değil. 5 basit kuraldan oluşan basit bir yöntem uyguluyoruz.

Birinci kural, ihtiyaç duymadığımız şeyleri "reddediyoruz". Hayır demek çok önemli. Plastik torbalara, kartvizitlere, otellerdeki şampuan şişelerine hayır diyoruz. Bugün yerinde hayır demeyi öğrenmek için birçok fırsat var.

İkinci kural, ise "azaltmak". Bu bir düzenleme sürecinden geçmek anlamına geliyor. Gerçekten kullanmadığınız şeyleri çevrenizle paylaşabilir ve ikinci el pazarını geliştirebilirsiniz ki bu Sıfır Atık (Zero Waste) hayat tarzının geleceği için çok önemlidir.

Üçüncü kural, sahip olduğunuz tek kullanımlık şeyleri yeniden kullanılabilir alternatifleri ile değiştirmek. Kağıt havlular, peçeteler gibi. Pazara baktığınızda prezervatifler de dahil olmak üzere her bir tek kullanımlık malzeme için yeniden kullanılabilir bir alternatif olduğunu görebilirsiniz.

Dördüncü kural, geri dönüştürmek ama sadece reddedemeyeceğimiz, azaltamayacağımız ve yeniden kullanamayacağımız şeyleri geri dönüştürmek. Son aşamada çok az bir miktarda atığı geri dönüştürmüş oluyorsunuz.

Sonuncu kural ise geriye kalanları gübreleştirmek. Evimizdeki meyve ve sebze kabuklarını gübreleştiriyoruz. Ayrıca insanların gübreleştirme denince aklına gelmeyen birçok şey var. Farklı ihtiyaçları karşılamak için geliştirilmiş birçok gübreleştirme sistemi var. Eğer şehirde yaşıyorsanız solucan gübresi sistemi alabilirsiniz. Küçük bir mobilyaya benzer güzel tasarımları var. Ya da elektrikli olan bir tane alabilirsiniz ve fişe takabilirsiniz. Kırsal kesimde yaşayanlar için de birçok farklı sistem var. Tüm bunları kitabımda bulabilirsiniz. Burada insanların kendi ihtiyaçları için en uygun olan sistemi bulmalarına yardımcı olabilecek bir tablo hazırladım.

Şu anda başka bir şey üzerinde çalışıyor musunuz? Yeni projeleriniz var mı?

Şu andaki uğraşım bu hayat tarzıyla ilgili olan yanlış algıları göstermek. Çoğu insan bu şekilde yaşamak için bir hippie olmanız gerektiğini düşünüyor. Bunun daha masraflı olacağını ve daha fazla zaman alacağını söylüyorlar. Ama gerçekte bunun tam tersi oluyor. İnsanlarla tanışabileceğim ve bilgilendirebileceğim tüm projelerde yer almak isterim. Şu anda konuşmalara odaklanmış durumdayım. Tüm dünyada söyleşiler yapıyorum. İstanbul, 17 gün içinde gideceğim 17 ülkedeki şehirlerden biri olacak. Sonrasında Haziran ayında bir dünya turu yapıyorum. Eylül ayında Latin

Amerika'da olacağım. Ekim ayında ise Kanada ve ABD'de olacağım. Kasım ayında Çin'de konuşma yapacağım. řu anda bunlarla meşgul oluyorum. Tekrar belirtmek isterim ki amacım bu hareket ile ilgili yanlış algıları göstermek ve bir farkındalık yaratmak.

Bu yıl İTEF – İstanbul Uluslararası Edebiyat Festivali kapsamında İstanbul'da bulunacaksınız, sizin okumaktan keyif aldığınız yazarlar kimler?

Bu cevaplması zor bir soru. Edward Humes tarafından yazılan *Garbology* isimli bir kitap var. Bu kitap çöpün arkasındaki hikâyeyi anlatıyor. Çok iyi bir okuma önerisi olduğunu düşünüyorum çünkü çöp problemine değiniyor ve bu probleme harika çözümler sunuyor. Ayrıca Robert Dutch tarafından yazılan bir kitap var. Bu kitap hayatımızı çevreleyen ve sağlığını etkileyen ürünler ile ilgili. Daha önce hiç düşünmediğim konular üzerinde kafa yormamı sağlayan bir kitap. Ailemin sağlığını tehlikeye atan ürünleri evimden temizlememde çok yardımcı oldu.